

SAZLIKÖY

Söke'nin bu köyündeki bilinen olaylar, Türkiye sosyallizminde bugün çok daha fazla önem verilerek tartışılan tarım meselesine sıhatli bir yaklaşım getirmeye yardımcı olabilir.

Bugüne dek Türkiye'de tarım meselesi ve buna bağlı konular, hemen hemen tümüyle orta mülk sahibi veya topraksız köylülüğün toprak talebine ağırlık, öncelik veren bir çerçevede tartışıldı.

Özetle söylemek gerekirse bugün ülkemiz tarımında iki temel işletme modeli var. Biri özellikle Güneydoğu Anadolu'da yaygın olan feodal tarım yapısı, diğeri ülkenin en verimli ovalarında gelişen kapitalist çiftlikler. Fakat tüm ülkede en yaygın işletme, küçük ve orta büyükteki işletmelerdir. Bunların bazısında feodal dönemin teknolojisi, bazısında daha modern bir teknoloji uygulanır. Buna bağlı olarak da, bu teknolojik düzeye uygun sınıfsal ilişkiler ve pazara bağımlılık oranları değişiktir. Ancak gerek feodal ve gerekse orta-küçük işletmeler kapitalizmin getirdiği yeni zorunluluk ve zorlamalar doğrultusunda hızla değişime uğramaktadır. Bu süreç, kapitalizmin tarımda kendini duyurmasının bir sonucu olan pazara bağımlılığın artışıdır. Orta ve küçük işletmeler pazar için üretime ağırlık verdikçe, eskiden daha içe kapalı, kendi geçimini bu dar çevre içinde sağlayan yapının da uyumu bozulur. Üretim artırılmakla buna çare bulma ihtiyacı, modern verim artırıcı teknolojiyi uygulamanın tek birimler için çok zor oluşu yüzünden daha geniş topraklar elde etmeyi çıkar yol bulur. Bir yandan da nüfus artışı bu çıkar yolu kapat-

maktadır. Fakat küçük ve orta köylülükle birlikte topraksız köylüler, bu kısır döngüyü pek farkedemezler, çünkü mülk sahibi olmanın dar görüşlülüğü zor terkedilebilen bir özelliktir. Bu çerçevede içinde kendiliğinden çözüm girişimleri, yalnızca zengin «ağa» köylülerin çoğunlukla tapusuz veya hileli usullerle tasarruf ettikleri toprakların işgal edilmesinde değil, toprak için işlenen sayısız cinayetler de gözlemlenebilir. Yılan hikâyesine dönen toprak davaları da ayrı.

Türkiye tarımında hakim üretim ilişkisinin ne olduğu şeklindeki şematik (ve yanlış) soru sonucunda bir yığın kavga edildi. Oysa cevap verilmesi gereken, ilişkilerin zaman içindeki değişim ve yönü idi. Bugünkü durumda ille de tek ve formül olabilecek bir cevap arayan eğilim, elbette gerçekliği geniş ölçüde kaçırırdı. Nitekim, tarım meselesini en ön plana koyanlar, hakim üretim biçiminin feodal olduğunu söylerken yukarıda orta ve küçük köylülüğün ülkemizdeki dramının ürünü olduğunu belirttiğimiz toprak işgallerini, «anti-feodal» eylemler olarak adlandırdılar. Bu arada tefecilikten de söz edildi. Oysa orta-küçük işletmelerin hayli geri ve bu büyüklükler sabit kaldıkça daha ilerisinin konulması çok zor olan teknolojik düzeyinde, daha düşük faizli kredilerin ancak sonucu etkileyici bir değeri vardır. Bu işletmeler kapitalizmin gelişmesi karşısında yalnızca belirli alanlarda ve belli tarım ürünleri üretiminde (çay, fındık, tütün, zeytin v.b.) devam edebilir. Tahıl, pamuk, şeker pancarı v.b. gibi ülkemizde geniş yer kaplayan ürünler modern teknoloji kullanılarak daha verimli üretilmektedir.

Orta-küçük köylülüğün ve

topraksız köylülerin «toprak talebi» kendiliğindedir. Kapitalist üretim ilişkilerinin girdiği bu alanda artık hiçbir şey eski haline dönemez. Bir ölçüde dönse bile yenden aynı yere gelinir.

Bu olgu, feodal mülkiyet için de aynıdır. Artık kapitalizmin kırdı ve şehirde eski yapıları karşı sürdürdüğü atağa tabi olmak Güneydoğu'daki feodalere de kendini kabul ettirdi. 12 Mart hükümetlerinin tarım reformu politikasının bu kesimlerce keskin bir karşıkoşuyla karşılanmadığını hatırlatalım. Bu dönemde bu bölge için özel bir dikkatle hazırlanan tarım programının siyasal-etnik niteliğine pek az dikkat edildi. Milli meselenin toprak meselesi olduğunu ciddi ciddi iheri sürenlerin aksine, Güneydoğu'nun ağaları ve 12 Mart'ı destekleyen güçler, toprak sorununa sınırlı bir çözüm getirerek milli meseleyi de etkisizleştirmeyi planladılar. Bu bölgede Kürt halkının etnik-siyasal baskıyla daha da köklü nitelikler kazanmaya aday iktisadi (yani toprak) sorunlarını küçük mülkiyetin kısır, oyalayıcı girdabına havale etmekle kendi açılarından haklıydılar. Dikkat edildiğinde feodal beylerin özünde bu politikaya karşı olmadıkları görülür. Onlar daha çok kendilerin yeni dönemin (kapitalizmin) gereklerine kolayca uymalarını sağlayacak maddi imkânları en iyi biçimde sağlamaya önem verdiler. Onun içindir ki bu reforma en sert ve gerçek tepki, bunlardan değil, bunları sağlamaya çalıştığı imkânları, o sırada zaten sağlamış olan Orta ve Batı Anadolu'nun zengin kapitalist toprak sahiplerinden geldi. Kanun da bu tepkilere göre «düzenlendi» geniş ölçüde.

Türkiye tarımında genel akış budur. Kapitalize ilişkiler yayılıyor ve kendi kurumla-

rını, gerekli sınıfsal oluşumları yaratıyor. Dün kendine yeterli olan bir kısım toprakları işletenler köylerini bırakıyorlar, çünkü pazara uyamıyorlar. Gelişimin yönünde oluşumlar ise büyük ölçüde köylülerin topraksızlanması ve asıl öne mlisi Sazlıköy'deki gibi sürekli tarım işçisi olan köylerin yaygınlaşması. Tarım alanının süratle gelişen iki sınıfı toprak kapitalistleri ile tarım proleterleridir. Böylece sosyalist mücadelenin kırdaki gerçek tabanı genişliyor. Tarımda kapitalizm, taban fiyat politikaları ve tarım girdileri fiyatlarının tanzimi v.b. gibi uygulamaların iktisadi-siyasi önemini açıklığa kavuşmasıyla gözlemlenebilir.

Öyleyse, artık toprak işgalleri ile kendini belli eden orta-küçük mülkiyetlerin bunalımlarından kalkmak, bu kesimlerin taleplerini temel almak politikası yeniden ve bir kere daha gözden geçirilmelidir. Kuşkusuz bu kesimler bırakılmayacaktır. Ancak onlara yönelik sosyalist programın gerçekçi olması gerekir. Bunun somutla ifadesi, bu kesimlerin mücadelesine katkıda bulunmak ve onlara kendi programımızı anlatmaktır. Sazlıköy olayı —başarısı bir yana— asıl böyle bir süreç girdiğimizi göstermesi açısından önemlidir. Orada ilk defa, toprak mülkiyeti için değil kendi ücreti için (işçi gibi) mücadele edildi. Sazlıköylüler mücadele içinde kendi işçiliklerinden gelen sezilerle belki küçük mülkiyetin girdabını gördüler. Şu andaki ufukları sınırlıdır. Ama kuşkusuz onlar burada, şu gerçek işçi sınıfı mücadelesi içinde önderlik eden sendikalardan daha geniş bir ufku varlığını öğrendiler.

Bu olay, şimdilik ilk, ama sonuncu olmayacağı kesin.

TOPRAK - İŞ sendikasının örgütlü öncülüğünde, yöredeki tüm ilerici güçlerin desteğinde başarıya ulaşan bu hareketin ülkemizin birçok yerinde olumlu yankısı duyuldu. Özellikle tarım kesiminin tüm sınıfları, toprak kapitalistleri ve tarım proleterleri başta olmak üzere buradan hayli şey öğrendiler. Öncelikle bu başarının öncü kadroları ve hepimiz, sosyalist mücadelenin tarım programı üzerine bu deneyin ve gösterdiği gerçeğin ışığında bir kere daha dikkatle durmak ve dersler çıkarmak zorundayız. ■